

Primoz Trubar

1. ROJSTVO: Rašica na Dolenjskem, 16. stoletje
2. SMRT: v Derendigenu (Nemčija) leta 1586
3. ŠOLANJE: na Reki, V Salzburgu in Trstu
4. POKLIC: duhovnik
5. BEŽANJE: V Trst, dvakrat iz Slovenije v Nemčijo in iz Loke pri Zidanem Mostu. Vsakič zaradi svojih protestantskih idej
6. DELOVNA MESTA: župnik, vikar, stolni pridigar, vodja protestantske cerkve
7. GLAVNA DELA: Katekizem, Abecednik in Cerkveni red
8. POMEN: Avtor prvih slovenskih knjig in utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika.

PROTI ZIDAVI CERKVA

Pred osemindvajsetimi leti, takrat kadar sem v Loki pri Radečah župnik bil, je bila gori nad Kompolom v vinogradih ena ženska; ta se je delala sveto in pravila, da sveti Sebastijan in sveti Rok vsako noč k njej prideta, z njo govorita in velita, da se nima na tem hribu nad Kompoljem in Šmarčno ena cerkev sezidati, a tega ne storijo, tako hočeta čez te ljudi in čez živino tak pomor in kuge poslati, da malo ljudi in živine žive ostane, onadva tudi hočeta vse vinograde in polja s točo pobiti. Takim ženskam hudičevim izmišljotinam so ti preprosi ljudje verjeli in zdajci iz lesa in iz desk naredili eno kapelico in začnejo tam maševati, živino in drugo blago darovati in pripravljati kamne k temu zidanu. Ampak jaz sem takim zidanem in darovanjem močno proti pridigal in govoril; zato so me hoteli ti verniki na Šmarčnem ubiti, da sam od njih moral pobegniti. Nato pošljem mojega pomožnega duhovnika, gospoda Jerneja Rugelna, k tej ženski in pustim vprašati ob kateri uri in v kakšni podobi ta dva svetnika hodita k njej; nato je ona rekla ob polnoči vselej dva lepa črna moška k njej prideta. K temu je gospod Jernej rekel: »Nikakor ne pravi, da sta črna, temveč da sta bela, zato ker so hudiči črni, svetniki pa beli.« Ona odgovori: »Ja gospod, jaz hočem reči, da sta bela.«

Ravno tako ena druga ženska je hotela, da bi se tretja cerkev na Bruniku pri Treh kraljih sezidala. Blizu moje rojstne hiše na Rašici je ena cerkev Device Marije, se pravi na Sevnici. Tam se je ena vsem ljudem poznana vlačuga, ki so ji pravili Šavleča Katarina, in vdova Margeta Hudakončevka in moj stric Gregor Trubar mlinar – ti trije so se tudi delali svete in pravili, kako se jim Devica Marija prikazuje in hoče, da se na Slevici sezida samostan za redovnice. S tem govorjenjem so tudi k tej cerkvi veliko oblek in živine nosili. Od tega so župniki in cerkveni ključarji dobro živeli in pri tem hudo končali: župnika te cerkve je njegov svak ubil, cerkvene ključarje so ujeli Turki, mojega strica Gregorja je ubilo drevo, Hudakončevka je šla v Aachen – nihče ne ve kje in kako je umrla. Ravno takrat je cerkev na Sveti Gori pri Gorici od ene hudičeve ženske bila sezidana kot skoraj vse na gorah. K tem župniki, škofje in nekateri gospodje molčijo, zato ker imajo zaradi tega dosti mesa. Ti, ki k taki pregrehi molčijo, zoper česa ne pridigajo in ne branijo se bodo kuhali v peklju za vedno, če prave pokore ob pravem času ne dajo.

1. UMEŠTITEV: Ta prvi del tiga noviga testamenta (1557) – Prvi del nove zaveze.
- BESEDILO: En register – Ena kratka pridiga.

2. AVTOR: Primož Trubar
3. PRIPOVEDOVALEC: prvoosebni – avtorski, govori o stvareh, ki jih je sam doživel.
4. OSEBE: vdova Margeta Hudakončevka, Trubarjev stric Gregor, Katarina Šavleča, župniki, Trubar, Jernej Rugelj, neka ženska, mežnarji.
5. KRAJ: Lika pri Radečah, Slevnica pri Velikih Laščah
6. ČAS: leto 1529, ko je bil Trubar župnik v Loki pri Radečah oz. v času Trubarja (do leta 1557).
7. ZGODBA:
 1. zgodba: govori o prikazovanju svetnikov
 2. zgodba: govori o prikazovanju Marije
8. LITERARNA NADVRSTA: epika
9. LITERARNA VRSTA: spomini – Trubar se spominja svoje preteklosti
10. SPOROČILO: Trubar nasprotuje nepravilnostim v katoliški cerkvi:
 - Nasprotuje zidavi cerkva, ker so na ta račun duhovniki in mežnarji dobro živeli, verniki pa so bili še bolj revni.
 - Nasprotuje zidavi cerkva zaradi praznoverja
 - Trubar nasprotuje štifstarstvu – verskemu gibanju, ki je videlo smisel vere v zidanju cerkva in čaščenju svetnikov
11. JEZIK:
 - Dolenjske narečne besede (lejti, nuč, gospud, imejti, duva)
 - Germanizmi – nemške besede (farmošter, ofrovati, lebati, štalti, glih, farmani, klošter)
 - Nižji pogovorni izrazi (baba, kurba)
 - Namesto nemškega ein Trubar uporablja člen en (ena baba, ena cerkev, ena kapelica)
 - Glagoli so pogosto na koncu stavka (Tedaj kadar sem v Loki per Radočaju farmošter bil).